

פנקס יד. לה.

כל פעל ד' למענהו. גם הדברים היותר רעים יש בהם תועלת כללי, מוסרי או חומרי, והכל בכלל תיקונו של עולם הוא, עד שעמד דוד המלך ע"ה גם כן על תועלת מציאות השיגעון בעולם על ידי מעשה שבא לידי. ומזה אנו דנים גם כן להמון מידות רעות ודעות רעות, שמציאותם וגם מציאות המחזיקים בהם והמתמכרים להם במידה יתירה, נצרכת להכלל.

הכוח הדמיוני, שהוא בכלל עניין היצר הרע, צריך הוא ודאי לעולם, ורמזו חז"ל שבמציאות הקרבנות ניתן שפע גם כן לצד הרע, ועל כן הי' עשן המערכה מתעקס קצת לצד צפון. כלומר, כל זמן שעוד יש רע בעולם הצריך מירוק, צריך גם כן שיהי' האדם מחזיק באהבת עצמו, לפעמים במידה יתירה, וכמה מידות טובות מעולמות הם בצעיף של מידות רעות וחסרונות מוחלטות, שהם זוכים להגנה כשומר לפרי עד שיגמר הבישול, ואז המוץ ינדף והפרי ישאר לאכלה ולתרופה.

המציאות של הכפירה הגסה הנמצאת בנפשות שאינם יכולות להרגיש את הדרת הקדושה והוד נועם ד', צריכה היא לשני שימושים. האחת, שמפני שהציורים האמיתיים, המביאים את האדם למעלתו באהבת תורה ויראת שמים, מצד כוח הדמיון הכוזב של האדם והשיקוע היתר שבכלל האנושי בעניינים החומריים על ידי זה, מעלים חלודה גם כן על המושגים הרוחניים, מפני שהם מציירים אותם בדמיונות כוזבים. אף על פי שתכליתם הפנימי הנהו נמצא על כל פנים, אבל אי אפשר להביא את האנושיות לתכליתה כי אם על ידי צירוף המושגים הרוחניים בדעת ד' ודרכיו בדעה טהורה, בשפה ברורה, ולא יכנף עוד מוריך. על כן נמצאת הכפירה בכל קודש במין האנושי, מפני שאצל הכופרים הוא מפני העדר מציאות המושגים הרוחניים בלבם הערל, ולכן אין מקום גם כן לדמיונות כוזבות שלהם להימצא. ואותה התכונה של השלילה של הדמיונות, משפעת היא הכפירה בכוחה השלילי, עד שיעזרו על ידה יודעי ד' והחרדים אל דברו להפשיט את מושגיהם האמיתיים מקליפות הדמיונות, ורמזו חז"ל גבי משה רבינו ע"ה, שכולם נעשו לו אוהבים, וגם מלאך המוות מסר לו דבר, ומי שעוסק בתורה לשמה אמרו שגם מלאך המוות אוהבו, כי גם ממקור ההעדר והרע יוצא שימוש טוב, וכמצב שהי' העולם לולא החטא יהי' לו הנחש שמש גדול. והנה כמו שעל ידי מריקה ושטיפה מתמרק הכלי מלכלוכו ועומד על טהרתו, והנפש האנושי על ידי היסורין הממרקין אותה נדמית לזה, כמו כן המושג הרוחני הכללי שבישראל סובל הרבה יסורין מיד הרשעה, הכפירה הכללית, שסובל ממנה כלל כוח הנטייה האמונית שהיא שורש הקדושה בעולם כולו. אבל הסבל הזה לא יפעל דבר להרע ביסוד הקיים והאמת של הדעות הקדושות והטהורות שהם אור העולם. על דעת ד' האמיתית לא יפול כל כתם, וכל לשון תקום אתה למשפט תרשיע. אבל הדמיונות שהתמזגו לגוף אחד עם הדעת הטהור, הם יסבלו, ובהדי הוצא לקי כרבא, והרבה מאד נמצאים שאינם יכולים להפריד בין הדברים הדמיוניים להיסוד העיקרי ולהשכיל איך להוציא היסוד הפנימי, על כן מתרבים הנכשלים. אבל סוף כל סוף יועמד העולם על כנו, ויסתכלו הכל שהיסוד הטהור התורי לדעת ד' הוא אורו של עולם, ואז אחרי ד' ילכו כאריי ישאג. ובכלל...

פנקס ז. צא. מלחמת הדעות בעולם ביחש להכרת ד', היא תמיד קבועה על יסוד החיוב והשלילה. האמונה הטבועה בנשמתו של אדם היא מחייבת את המציאות האלהית, אבל יחד עם זה היא גוררת עמה תארים כאלה שהם מחשיכים את האור והיפעה האלהית מלהיות זורחים בעולם ובאדם. על כן באה כנגדה של האמונה הנטייה החקרנית, שהיא בתכונתה שוללת, ובמידת שלילותה לא תדע כל גבול, עד שבא השכל הטהור וזיו הקודש בעולם, ומוצא שעל ידי החיכוך של אלה שני הכוחות, של האמונה המחייבת ושל החקירה השוללת, תצא דעת אלהית קדושה, טהורה ומאירה ביקר תפארתה. וזהו אור הבזק היוצא מפגישתם של הכוח המחייב והכוח השולל ברוחניות, דוגמתו של הולדת האור האלקטרי בחומריות, מתוך הפגישה של צד המחייב וצד השולל שלו.